

CULTUUR VAN DE KERK

van de 11^e tot en met de 14^e eeuw

DE CULTUUR VAN DE KERK: OUDE TESTAMENT: Daarin wordt het verhaal verteld van het ontstaan van de wereld (de **schepping** door God in 7 dagen; Adam en Eva in het paradijs; Ze eten van de verboden vrucht - Eva wordt uitgedaagd door de slang (= duivel) en eet van de appel en daarna worden zij verdreven uit het paradijs (**zondeval**). Om boete te doen, moet er een heiland = redder komen (= **heilsleer**) die de wereld verlost van de zonden. **NIEUWE TESTAMENT:** Dat is de zoon van God (Jezus Christus) die geboren wordt uit de maagd Maria (**geboorte** = gevierd met **Kerstmis**). Maria krijgt een aankondiging van de geboorte via een engel (= aankondiging/**annunciatie**). Jezus wordt geboren, groeit op en verricht wonderen (**leven van Jezus**). Hij heeft een groep volgelingen, de apostelen. Op de avond voor zijn sterven kondigt hij aan de apostelen aan dat het zijn **laatste avondmaal** is (Witte Donderdag) en dat hij zal sterven om de wereld te verlossen maar dat hij zal verrijzen uit de dood. Hij wordt verraden door Judas en wordt gekruisigd (Goede Vrijdag). Hij accepteert dit lot omdat daarmee de zonden van de wereld verlost worden (= heilsleer). Drie dagen na zijn dood is hij verrezen, en komen drie vrouwen (drie Maria's) bij een leeg graf waar een engel hen vertelt dat Jezus verrezen is (Quem Quaerites = de Paastrope, dat is het verhaal van de **opstanding of verrijzenis** uit de dood door Jezus en deze wordt gevierd met **Pasen**). Jezus gaat 40 dagen vanaf Pasen naar de hemel (= **Hemelvaart**). Op de vijftigste dag vanaf Pasen stuurt hij de Heilige Geest naar de gelovigen, om hen te helpen Gods woord na te leven (= **Pinksteren**). **KERK VAN ROME:** Een van de apostelen van Jezus, Petrus, wordt de eerste Paus van de kerk van Rome. In het Christendom worden bovenstaande verhalen uit de bijbel herdacht, en worden de idealen van het Christendom nageleefd: soberheid (bidden en werken - Ora et Labora), aandacht voor Gods woord (Bijbel) en naastenliefde. Belangrijk in het geloof is met name **het laatste avondmaal**, in de **liturgie** (= mis), waarin het offer dat door Jezus gebracht is herdacht wordt (symbolen: het drinken uit de beker en het eten van het brood). **HEMEL/HEL:** Gelovigen in de Middeleeuwen wordt voorgehouden dat zij volgens de regels van het geloof moeten leven (Bijbel, 10 geboden en bidden en werken - Ora et Labora) zodat zij naar de hemel gaan en zij mogen vooral geen zonden begaan. Op de laatste dag voordat de wereld vergaat is er een **laatste oordeel**, waarbij de goede gelovigen door God gescheiden worden van de kwaden, degenen met zonden. Daarbij gaan de goede gelovigen met de engelen mee naar de **hemel** (het paradijs) en de kwaden worden door duivels afgevoerd naar de **hel**. De hemel wordt gesymboliseerd door licht waarbij de goede gelovigen eeuwig leven in Gods paradijs met engelen, de hel is de plek waar degenen met zonden eeuwig verdoemd zijn en in de meest gruwelijke omstandigheden moeten verkeren tussen de duivels.

Kernpunten:

- Christendom en Theocentrisme (één God centraal)
- Bijbel (oude en nieuwe testament)
- Liturgie
- Predestinatie (begin en eind van je leven = voorbestemd door God)
- Hemel en Hel

Belangrijke aspecten/namen:

- Schoonheid = licht
- Symboliek (christelijke symbolen - goed/kwaad)
- Wel of geen beelden?
- Gregorius; Guido van Arezzo
- Abt Suger; Bernardus van Clairvaux; Franciscus van Assisi

Kerk = aan de macht

- Geestelijken
- Adel
- Boeren

Begrippen: Feodale stelsel (leenheren/pachters); status quo; Pelgrimstochten, aflaten, Kruistochten.

FUNCTIES VAN KUNST:

Levensbeschouwelijk: het christelijke geloof en de bijbel zijn het uitgangspunt voor verhalen en beelden (symboliek).

Esthetica: schoonheid als openbaring van het goddelijke in licht, glans en kleur, geometrische orde; originaliteit is niet belangrijk

Opdrachtgevers: Geestelijken, adel (maar dan met opdrachten die religieuze doelen hebben) en gilden. Kloosterscholen en universiteiten ontstaan.

Vermaak: Liturgisch drama met kluchtige elementen.

Wetenschap: Samenhang kennis, geschiedenis, moraal en geloof (encyclopedisch geheel = scholastiek). Ontstaan meerstemmigheid.

Technische ontwikkeling: skeletbouw.

Intercultureel: Kruistochten en contacten met Arabieren (hoog beschavingspeil van Arabieren).

<u>IN DE KUNSTEN:</u>	<u>VORM</u>	<u>INHOUD/BETEKENIS</u>
Muziek	Van eenstemmige gregoriaanse gezangen naar polyfone muziek. Gregoriaanse gezangen: eenstemmig (monodie), in het Latijn gezongen, zonder begeleiding (Acapella), liturgische teksten, syllabisch of melismatisch. Polyfone muziek ontstaat na de invoering van het notenschrift (er kan dan muziek gecomponeerd worden): meerdere stemmen/melodieën verweven soms met begeleiding (Begrippen: Parallele organum; Cantus Firmus).	Consonanten = hemels, Dissonanten = hels Polyfone gezangen = engelengezangen, hemels
Beeldende kunst	Religieuze thema's en onderwerpen worden in symbolen verrat. Licht is een centraal gegeven. Daarnaast zijn glans en kleur (vooral in Goud maar ook in kleurrijke glas in lood ramen) en geometrische ordeningen van belang (bijv: driedeling façade kathedraal = verwijzing naar heilige drie-eenheid: God bestaat in drie personen: de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest) De Natuur als boek vol symbolen (Franciscus van Assisi)	Beelden in de kerk = goed omdat ze een verbeelding van het Paradijs zijn (Abt Suger) Beelden in de kerk = slecht: het leidt af van van Gods woord. Soberheid is belangrijk (Clairvaux) Natuur = bewijs van Gods aanwezigheid
Architectuur	Romaans: dikke muren, rondbogen, kleine ramen, massief; veel flora en fauna in de ornamenten; symbolische beeldtaal; Gotiek: hoogbouw; skeletbouw (steunberen, luchtbogen, kruisribgewelven)	Gotiek -> hoogbouw, hoogte = gericht op de hemel; glas in lood = verwijzing naar hemels paradijs; goud/licht = goddelijke openbaring; ingangsportaal: Laatste Oordeel vaak afgebeeld als waarschuwing.
Theater	Liturgisch drama waarin het verhaal van de Paas-trope in gezang en gebaar verbeeld wordt. Later combinatie met wereldlijke elementen.	Verlevendigen van de religieuze verhalen voor gelovigen.
Dans	Dodendansen (heidense rituele dansen) worden door de kerk verboden. Dans wordt door de kerk te zinnelijk gevonden en daarom verboden. Alleen processies maken gebruik van dans/sprongen. Daarnaast wel dans aan de hoven (rei-dans) en bij bruiloften en feesten.	Dansen = heidens en onchristelijk, wordt daarom door de kerk verboden. Wel is er dans aan de hoven en bij bruiloften en feesten.